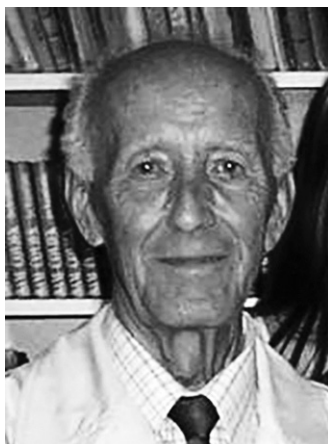

U spomen na život i djelo: profesor emeritus dr. sc. Nikola Stražičić (1924. – 2018.)

(foto: www.rijeka.hr)

Nakon bogatog i uspješnog pedagoškog rada i neumornog pregalaštva, u devedeset petoj godini života napustio nas je u Rijeci 11. kolovoza 2018. godine profesor emeritus Nikola Stražičić, vrijedni geograf, sin Marina i Marije, utemeljitelj suvremene pomorske geografije u bivšoj Jugoslaviji i Hrvatskoj. Među malobrojnim hrvatskim geografima koji se bave ili su se bavili tom disciplinom, pripada mu pionirsko mjesto. Ostvarivši vidan doprinos razvoju ekonomske geografije, posebice pomorske, zaljubljen u more, otoke i priobalje, bavio se i drugim temama, posebice regionalnom geografijom Jadrana i hrvatskih otoka.

Rođen je na toplom hrvatskom jugu, u Babinom Polju na otoku Mljetu, 12. ožujka 1924. u vrijeme kada je Dubrovnik bio sjedište oblasti. Pučku školu završio je u Babinom Polju 1935., a realnu gimnaziju u Dubrovniku 1943. Nakon kapitulacije Kraljevine Italije kao pripadnik 13. južnodalmatinske brigade NOV-a bio je zarobljen tijekom invazije njemačke vojske na Mljetu potkraj 1943. Odveden je u Njemačku u logor i na rad u tvornici. Početkom srpnja 1945. vratio se u domovinu i proveo dva mjeseca u sabirnom logoru pod sovjetskom upravom. Nakon godinu dana oporavka od posljedica zarobljeničtva, 1946. je upisao studij geografije i povijesti na Prirodoslovno-matematičkom i Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom studiranja, zbog posljedica života u logoru, godinu dana je proveo na bolničkom liječenju i u sanatoriju Brestovac te je diplomirao početkom 1952. Dekretom Ministarstva prosvjete te godine zaposlen je na Učiteljskoj školi u Rijeci kao profesor pripravnik, 1954. je položio stručni ispit u Zagrebu, a 1960. je u zvanju profesora više škole započeo predavati i na Višoj pomorskoj školi u Rijeci, predmet Pomorsko-ekonomska geografija. Jednu je godinu predavao Ekonomsku geografiju i na izvanrednom studiju koji je u Rijeci otvorio Ekonomski fakultet u Zagrebu. Zavolio je Rijeku i u njoj je proveo najveći dio života kao naturalizirani Riječanin.

Na Višoj pomorskoj školi ostao je vanjski suradnik (na Nautičkom i lučko-transportnom odjelu) nakon što je 1962. prešao na novoosnovanu Pedagošku akademiju u Rijeci, gdje je utemeljio novu Katedru za geografiju i obnašao dužnost predstojnika (1962. – 1978.). Vodio je stručne kolegije: Socijalna geografija, Geografija Jugoslavije, Osnove kartografije i Metodika nastave geografije. U dva mandata bio je prodekan Pedagoške akademije.

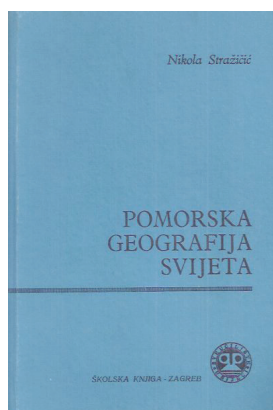
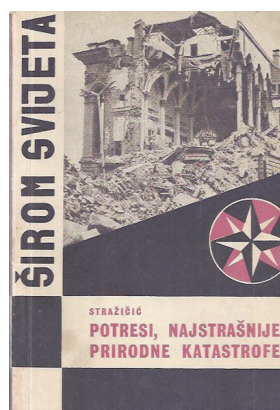
Magistrirao je 1968. na Geografskom odsjeku PMF-a Sveučilišta u Zagrebu na poslijediplomskom studiju Elementi regionalizacije na temu *Mljet – prilog poznavanju problematike izoliranog otoka* (mentor: J. Roglić). Osnivanjem Fakulteta za pomorstvo i saobraćaj (danas Pomorski fakultet) u Rijeci 1978., prešao je na tu ustanovu u zvanju višeg predavača i u njoj ostao do umirovljenja 1995. Godine 1979. doktorirao je na Geografskom odsjeku PMF-a u Zagrebu na temu *Otok Cres – prilog poznavanju geografije naših otoka* (mentor: J. Roglić), te je na Pomorskom fakultetu izabran najprije u zvanje docenta, zatim 1980. u izvanrednog i 1984. u redovitog profesora. Na Fakultetu je u jednom mandatu bio prodekan za nastavu te u dva mandata predstojnik Katedre za društvene znanosti i predstojnik Vijeća obrazovnog programa tehnologije prometa. Na poslijediplomskom studiju Multimodalni transport Pomorskog fakulteta vodio je predmet Pravci i dinamika robnih tokova na međunarodnom tržištu. Bio je mentor brojnim diplomantima i jednom magistrandu, član povjerenstava za obranu desetak magisterija i četiri doktorata znanosti (dva na Pomorskom fakultetu u Rijeci i dva na PMF-u u Zagrebu), član brojnih povjerenstava za izbor u znanstveno-nastavna zvanja na sveučilištima u Rijeci, Zagrebu i Splitu, član Matičnog povjerenstva za znanstveno područje geologije i geografije pri Ministarstvu znanosti u Zagrebu (u dva mandata), član Znanstvenog savjeta za pomorstvo pri HAZU, član Društva za proučavanje i unaprjeđenje pomorstva Republike Hrvatske. Bio je

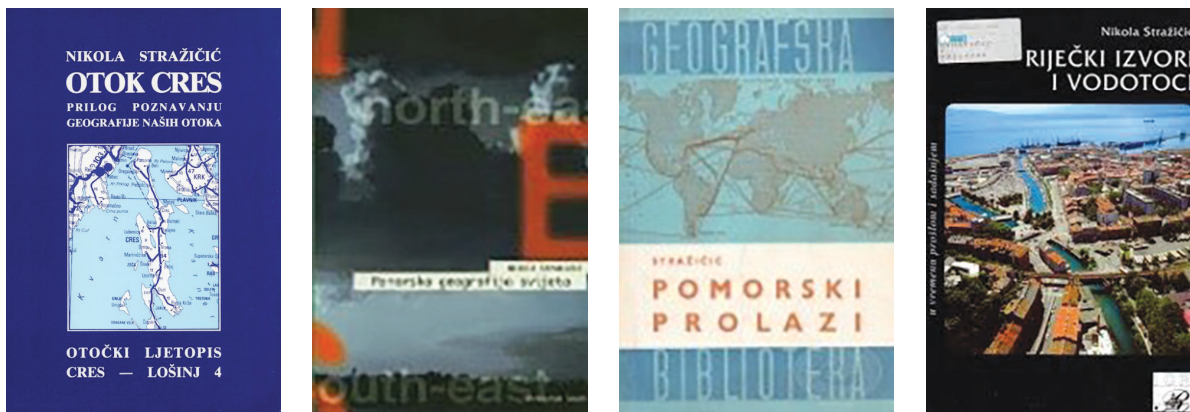
aktivan član Hrvatskoga geografskog društva i član njegova Upravnog odbora u Zagrebu (nekoliko mandata) te član uredništva *Geografskog glasnika*. Bio je i član uredništava *Riječke revije* i izdanja *Povijest Rijeke*.

Sudjelovao je na tridesetak znanstvenih i stručnih kongresa i simpozija (osam kongresa geografa Jugoslavije u razdoblju 1955. – 1981.); na I. i II. Hrvatskom geografskom kongresu (Zagreb, 1995. i Lovran, 1999. i desetak drugih) te surađivao na nekoliko znanstvenih projekata (Međunarodno pomorsko tržište i razvoj pomorske flote Hrvatske u okviru projekta: Konceptija dugoročnog razvoja prometa na području Hrvatske, Institut prometnih znanosti Zagreb, 1983.; Globalna ocjena dosadašnjeg razvoja pomorstva i udio Hrvatske, RSIZ za znanost SR Hrvatske, 1985.; Dugoročni razvoj pomorstva Hrvatske do 2000. u okviru projekta: Znanstvene osnove dugoročnog razvoja Hrvatske do 2000., Pomorski fakultet u Rijeci, 1985.; Znanstvene osnove dugoročnog razvoja pomorstva Hrvatske do 2010., Republički zavod za društveno planiranje Hrvatske i Pomorski fakultet Rijeka, 1990.; Pomorsko-putnički terminal u Rijeci, Pomorski fakultet Rijeka, 1993.). Recenzirao je više sveučilišnih udžbenika, udžbenika zemljopisa/geografije za gimnaziju i osnovnu školu, brojne članke i prikaze u raznim stručnim edicijama. Održao je brojna javna predavanja u Hrvatskom geografskom društvu u Rijeci, Zagrebu, Puli, Zadru i Osijeku, kao i u narodnim sveučilištima u Rijeci i na Kvarneru i Istri.

Bio je dugogodišnji suradnik Leksikografskoga zavoda „Miroslav Krleža“ (*Pomorska enciklopedija, Pomorski leksikon, Atlas Jadrana*). Godine 1959. primio je Priznanje Kotarskog odbora narodnih sveučilišta u Rijeci za predan i nesebičan rad na prosvjećivanju i kulturnom uzdizanju građana. Za znanstveni i pedagoški rad primio je nagradu „Ivan Filipović“ (1977.), dvaput Godišnju nagradu Grada Rijeke (1982. i 1989.; za objavljene knjige o Cresko-lošinjskoj otočnoj skupini i o Rijeci), Nagradu Općine Cres – Lošinj – za knjigu *Otok Cres* (1983.) i Orden rada sa zlatnim vijencem – za uspješan nastavnički rad (1990.). Intenzivan rad nastavio je i nakon stjecanja neovisnosti Hrvatske. Premda je uskoro, 1995., otišao u mirovinu, nastavio je s objavljivanjem radova, održavanjem predavanja itd. Godine 1998. izabran je u zvanje profesora emeritusa na Pomorskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Za postignuća u znanstvenom radu primio je državno odličje *Reda Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića* (1997.), za izniman doprinos razvitku geografske znanosti u Hrvatskoj nagradu *Federik Bartolačić Grisogono* Hrvatskoga geografskog društva – Zadar (2001.), te za životno djelo nagradu Grada Rijeke (2003.) (Riđanović, 2003., Faričić, 2005.).

Čitav svoj radni vijek posvetio je obrazovanju mladih studenata i unaprjeđenju rada u geografskoj struci među kolegama geografima sudjelujući na brojnim stručnim i znanstvenim skupovima. U pregalačkom radu u prosvjetnim ustanovama Rijeke na svim razinama, isticao se u izobrazbi brojnih naraštaja učitelja i nastavnika, ekonomista i pomorskih stručnjaka raznih profila. „Stotine njegovih studenata i kolega sa zahvalnošću i radošću sjećaju se profesora i znanstvenika koji je marljivo, pedantno i nadasve stručno uvodio naraštaje najboljih hrvatskih pomorskih časnika, geografa i drugih u kompleksan svijet različitih globalnih i hrvatskih pomorskih aktivnosti. Profesorovi udžbenici *Pomorska geografija svijeta* i *Pomorska geografija Jugoslavije* (s ponajvećim dijelom posvećenim Hrvatskoj) pripadaju najvrjednijim geografskim izdanjima koja su objavljena u Hrvatskoj uopće. Građa navedenih udžbenika čini okosnicu nastavnih programa pomorske geografije na Pomorskom fakultetu u Rijeci, Pomorskom fakultetu u Splitu, Odjelu za pomorstvo

Sveučilišta u Dubrovniku, Visokoj pomorskoj školi u Šibeniku, Pomorskom odjelu Sveučilišta u Zadru, Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru...“ (Faričić, 2005.).

Nikola Stražičić i njegova djela

Stvaralački opus profesora Stražičića čini i velik broj objavljenih radova: desetak knjiga udžbenika i priručnika, više od dvjesto znanstvenih, stručnih i popularnih radova, leksikografskih natuknice u enciklopedijama, leksikonima itd. Objavljivao je u domaćim i inozemnim publikacijama, među ostalima u časopisima *Hrvatskom geografskom glasniku*, *Riječkoj reviji*, *Pomorskom zborniku*, *Geografskom horizontu*, *Pomorstvu*, *Suvremenom prometu*, *Prirodi*, *Speleologu*, *Dubrovačkim horizontima*, *Hrvatskom zemljopisu*, *Kalendaru Jurina i Franina*, te natuknice u *Pomorskoj enciklopediji (II. izdanje)*, *Enciklopediji Jugoslavije* i *Atlasu Jadrana* Leksikografskog zavoda. Održao je mnogobrojna stručna i znanstveno-popularna predavanja širom Hrvatske. Izražavajući otvorenu podršku i zadovoljstvo otvaranjem studija geografije, jačanjem Hrvatskoga geografskog društva i osnivanjem/obnovom Sveučilišta u Zadru, održao je nekoliko istaknutih predavanja, sudjelovao u predstavljanjima časopisa i knjiga, u radijskim emisijama u Zadru u realizaciji Hrvatskoga geografskog društva – Zadar ili geografskog odjela.

Među objavljenim radovima ističu se: *Istra i Slovensko primorje – geografske karakteristike* (1954.), *Gorski kotar – geografski podaci* (1954.), *Zemlje o kojima se govori* (1955.), *Rikavice na otoku Mljetu* (1955.), *Istra, Hrvatsko primorje i Gorski kotar* (1956.), *Rudno bogatstvo naše domovine* (1956.), *Zenica – temelj naše teške industrije* (1956.), *Bliski Istok* (1957.), *Jablanica – naša najveća hidrocentrala* (1956.), *Kako nastaju pomrčine Sunca i Mjeseca* (1957.), *Riječka luka – porast važnosti* (1958.), *Kako nastaju godišnja doba* (1958.), *Afrika na putu nezavisnosti* (1958.), *Čovjek na pragu Svemira* (1958.), *Jugoistočna Azija – jučer i danas* (1959.), *Marko Polo, veliki svjetski putnik i istraživač* (1959.), *Svjetska produkcija nafte u prvom polugodištu 1958. g.* (1959.), *Kako nastaju mjesečeve mijene* (1959.), *Vijesti iz Međunarodne geofizičke godine* (1959.), *Svjetska trgovačka mornarica* (1959.), *Svjetska tankerska flota* (1959.), *Zanimljivi geografski pojmovi* (1959.), *Nafta u Svijetu 1959. god.* (1960.), *Promet Riječke luke u 1959. godini* (1960.), *Hidroenergetski sistem »Gojak«* (1960.), *Kielski kanal* (1960.), *Kako se računa vrijeme* (1960.), *Nemirna Latinska Amerika* (1960.), *Kapetan Ivan Visin – Jugoslavenski Magellan* (1960.), *Panamski kanal* (1960.), *Pomorski prolazi – ključne tačke svijeta* (1961.), *Jadran u djelima dr. Iva Rubića* (1961.), *Potresi – strašne sile prirode* (1961.), *Plitvička jezera* (1961.), *Afrika se oslobađa* (1961.), *Mljet – naš novi nacionalni park* (1961.), *Vulkani – strašna ognjena brda* (1962.), *Susak – otok vinogradara i ribara* (1962.), *Brionski otoci* (1962.), *Hvar – Jadranska Madeira* (1962.), *Čovjek i vulkani* (1962.), *Rovinj* (1962.), *Skandinafske zemlje* (1962.), *Kuvait – patuljak i gigant istovremeno* (1963.), *Jedinstveno djelo o našem pomorstvu (uz ediciju Pomorski zbornik)* (1963.), *Brazil – probuđeni kolos* (1963.), *Brazilia – nova metropola Brazila* (1963.), *O nazivima naših otoka* (1963.), *Što je Sunčev sustav* (1963.), *Budva – Mali Dubrovnik* (1963.), *Poreč* (1963.), *Lošinj* (1963.), *Mars – naš najinteresantniji svemirski susjed* (1963.), *Bolivija* (1964.), *Čile* (1964.), *Orkani (cikloni) – vjetrovi koji donose pustoš i smrt* (1964.), *Polinezija* (1964.), *Ponešto o imenima naših naselja* (1964.), *Kornati – naša Mikronezija* (1964.),

Ekonomska geografija Jugoslavije (1964., 1966., 1969.), *Potresi, najstrašnije prirodne katastrofe* (1965.), *Kako nastaju padaline* (1965.), *Čehoslovačka* (1965.), *Poljska* (1965.), *Novooslobođene zemlje u 1964. godini* (1965.), *Gigant na Đerdapu* (1965.), *Afrika dana* (1965.), *Razvoj trgovačke flote u svijetu* (1967.), *Brodogradnja u svijetu* (1967.), *Razvoj trgovačke flote u svijetu*, (1967.), *Brodogradnja u svijetu*, (1967.), *Meksiko – zemlja drevne civilizacije i dinamičnog razvoja*, (1967.), *Nafta u svijetu* (1968.), *Putujem danas, stići ću jučer* (1968.), *Japan – Zemlja izlazećeg sunca* (1968.), *Panamski kanal – čvorište pomorskih putova između Atlantika i Pacifika* (1969.), *Jugoslavija – zemlja s tisuću otoka (Lošinj, Cres, Mljet)* (1969.), *Otok Mljet – regionalna izdvojenost i socijalno-geografski problemi* (1969.), *Otok Mljet – prilog poznavanju obalne razvedenosti* (1970.), *Otok Mljet: ekonomsko-geografska struktura* (1970.), *Otok Mljet* (1970.), *Krk – naš najveći otok* (1970.), *Ekonomska geografija Jugoslavije: udžbenik za IV razred ekonomskih škola* (1970.; suautor R. Pavić), *Rijeka – razvoj i suvremeno značenje* (1971.), *Marseille – najveća luka Francuske i Mediterana* (1971.), *Svjetska trgovačka mornarica u 1970. godini* (1971.), *Saplunara na otoku Mljetu, kompleks nepoznatih prirodnih ljepota* (1971.), *Otok Cres* (1971.), *Prilog poznavanju pomorstva i ribarstva otoka Mljeta u prošlosti i danas* (1972.), *Otok Rab – jedan od bisera sjevernog Jadrana* (1972.), *Marseille-Fos, najveća luka na Mediteranu* (1973.), *Nagli porast trgovačke flote u svijetu u razdoblju 1966-1976. i udio japanske brodogradnje* (1974.), *Pomorsko-ekonomska geografija svijeta: pomorsko-prometna geografija svijeta (skripta)* (1974.), *Prvih dvanaest mjeseci ponovno otvorenog Sueskog kanala* (1974.), *Osnove ekonomske geografije Jugoslavije* (1974.), *Mljet* (1974.), *Odgojno značenje geografskih sadržaja u nastavi osnovne škole* (1974.), *Cresko-lošinjska otočna skupina* (1975.), *Rijeka i njezina okolica – jedinstvena regionalna cjelina* (1975.), *Prilog poznavanju razvoja i litoralizacije naselja na otoku Mljetu* (1976.), *Rijeka* (1975.), *Regionalni razmjestaj pomorskog robnog prometa i velikih luka u svijetu* (1975.), *Nagli porast trgovačke flote u svijetu u razdoblju 1966.-1976.* (1976.), *Razvoj brodogradnje u svijetu, u razdoblju 1966.-1976.* (1976.), *Mljet – primjer izoliranog otoka* (1977.), *Prilog poznavanju reljefnih i hidrogeografskih značajki otoka Mljeta* (1977.), *Ljepote i znamenitosti Mljetskog jezera* (1979.), *Prometno-geografski položaj i perspektive turističke valorizacije otoka Cresa* (1979.), *Vransko jezero na Cresu – hidrološki, ekonomski i ekološki aspekt* (1980.), *Suvremene tendencije razvoja naselja na otoku Cresu* (1980.), *Pomorstvo otoka Cresa* (1980.), *Prirodna osnova geoprostora, udžbenik za I. razred gimnazije* (1980.; 11 izdanja do 1996. suautori A. Kalogjera, M. Brazda, K. Derado, M. Šašek, V. Vujnović), *Otok Cres: prilog poznavanju geografije naših otoka* (1981.), *Drevni Osor i legenda o Argonautima* (1981.), *Antičevi radovi o turizmu* (1982.), *Masovni tereti na svjetskom pomorskom tržištu: (regionalno-geografski aspekt)* (1984.), *Tekući tereti na međunarodnom pomorskom tržištu: (regionalno-geografski aspekti)* (1984.), *Otok Cres, Biblioteka male turističke monografije* (1984.), *Pomorska geografija svijeta (pomorsko-ekonomska regionalna geografija svijeta)* (1984., 1987., 1994.), *Vransko jezero na Cresu – golema prirodna „štarna“* (1985.), *Trgovačka mornarica u svijetu (regionalno-geografski aspekt)* (1985.), *Prilog poznavanju rodoslovnog stabla lošinjskih Haračića: u povodu 130. obljetnice rođenja prof. Ambroza Haračića* (1985.), *Selce: geografski položaj, prirodna osnova i razvoj naselja* (1986.), *Mediteran – prirodno-geografski i pomorsko-ekonomski aspekt, Rijeka* (1986.), *Prirodno-geografske značajke kao poticajni i ograničavajući faktori razvoja jadranskih otoka* (1987.), *Prirodna osnova grada Rijeke* (1988.), *Prirodno-geografske značajke otoka Mljeta kao osnova društveno-ekonomske valorizacije otočnog prostora* (1989.), *Prirodna osnova geoprostora i stanovništvo* (1989.; suautori: A. Friganović, M. Brazda, K. Derado, A. Kalodera), *Die Inseln Cres und Lošinj – ein Beispiel gegensätzlicher Tendenzen in der Veränderung der zahlenmäßigen Bevölkerungsbewegung in der Nachkriegszeit* (1989.), *Pomorska geografija Jugoslavije* (1989.), *Geografski i geoprometni položaj Jugoslavije upućuju na jadransku pomorsku orijentaciju* (1989.), *Prirodno-geografske značajke otoka Mljeta kao osnova društveno-ekonomske valorizacije otočnog prostora* (1989.), *Lošinj i Cres u doba osnivanja Hrvatske čitaonice u Malom Lošinju* (1990.), *Sueski kanal – najstariji i najprometniji umjetni pomorski prolaz u svijetu: (u povodu 15-godišnjice ponovnog otvaranja)* (1990.), *Panamski kanal – jučer, danas i sutra: u povodu 75. obljetnice postojanja* (1992.), *St. Lawrence Seaway (Morski put sv. Lovrijenca) – prometna važnost i funkcija* (1992.), *Kielski kanal: umjetna vrata Baltika: (u oči 100. obljetnice postojanja)* (1993.), *Rijeka – vodeća hrvatska luka* (1993.), *Riječka luka – geoprometni položaj, razvoj i funkcija* (1993.), *Stari kartografski izvori u radovima Danila Klena* (1993.), *Prilog poznavanju demo-*

grafskog razvoja grada Rijeke tijekom posljednja tri stoljeća (1994.), Cresko-lošinjsko otočje – geografska obilježja (1995.), Prilog poznavanju geografskih osnova lokacije, funkcije i razvoja Osora (1995.), Svjetska trgovačka mornarica dosegla je dosad najveću tonažu (1995.), Rijeka – Haupthafen Kroatiens und wichtiger Transithafen für Mitteleuropa (1995.), Croatia – a coastal and maritime country (1996.), Prilog poznavanju prapovijesnih gradina u okolici Bakra (1996.), Osnovna geografska obilježja Županije primorsko-goranske (1996.), Pomorska geografija svijeta (regionalna pomorska geografija svijeta) (1996.), Prilog poznavanju ukupnog broja hrvatskih jadranskih otoka i broja naseljenih otoka među njima (1997.), Izvorišta i vodotoci na području grada Rijeke (1997.), Pomorstvo Europe (Atlas Europe) (1997.), Jadransko more – vrata Srednje Europe (1998.; suautori B. Kesić; P. Komadina), Sjevernojadranske luke: vrata srednje Europe (1998.; suautori B. Kesić; P. Komadina), Prapovijesne gradine na području grada Rijeke (1998.), Rijeka – naš grad (1999.), Riječki izvori i vodotoci u vremenu prošlom i sadašnjem (1999.), Svi hrvatski otoci (2001.), Otok Cres: jedan od dva najveća hrvatska otoka (2001.; suautori: N. Buzjak, Ž. Car, T. Perinčić, R. Ozimec), Riječka luka – od malog emporija na ušću Rječine do lučkog sustava na obalama Kvarnera, Riječka luka – povijest, izgradnja, promet (2001.), Opatijski tramvaj: od opatije sv. Jakova do turističkog središta europskog značenja (2002.), Prilog poznavanju razmještaja prapovijesnih gradina na Grobnišćini (2002.).

Cio životni put život profesora Stražičića bio je vezan s morem i njegovim obalama pa i u vrijeme liječenja te studiranja geografije i povijesti na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Njegova pionirska i utemeljiteljska postignuća u području pomorske geografije neka budu poticaj hrvatskim geografima u aktivnijem uključivanju u istraživanje hrvatskoga jadranskog prostora u svrhu njegova kvalitetnog razvitka kao i napretka cijele naše domovine. Neka mu je vječna slava i hvala!

Damir Magaš

